

Teror, terorizovať, terorista, teroristická akcia, terorizmus, teroristická organizácia, typológia terorizmu :)

Politika zastrašovania a potláčania protivníkov, uskutočňovaná cestou extrémne drsných násilníckych spôsobov.

Pôvod slova teror pochádza z latinského *terrere* – vyľakať, vystrašiť, teror – strach, hrôza.

Do moderných západných slovníkov sa dostal už v 14. storočí prostredníctvom francúzskeho jazyka a jeho prvé použitie v anglickom jazyku sa datuje z roku 1528. Jasný politický význam nadobudol pojem teror až za Veľkej francúzskej revolúcie, kedy sa francúzska vláda nachádzala v situácii, keď sa začala obávať aristokratickej emigrácie, ktorá tajne vyjednávala s vládami okolitých štátov o invázii do Francúzska. Naviac podozrievala časť domáceho obyvateľstva zo zrady a podpory reakčného hnutia. Francúzsky legislatívny orgán – Národný konvent, vedený radikálnou frakciou jakobínov na čele s Maximiliánom Robespierrom, prijal v auguste 1793 zákonné opatrenie o terore, ktoré nariaďovalo masovú exekúciu podozrivých zradcov. V priebehu revolučného teroru bolo uväznených okolo 300 tisíc ľudí. Z toho najmenej 17 000 bolo oficiálne popravených gilotínou, neoficiálne však ďalší zomreli v žalároch často bez riadneho súdneho procesu. Neskôr boli Robespierre a jeho nasledovníci uznaní vinnými z terorizmu a 17. júla 1794 popravení.

Termín teror sa potom veľmi rýchlo rozšíril po celej Európe, z Európy do Ruska a odtiaľ až do Indie. V priebehu svojho šírenia však postupne menil svoj charakter a význam, aj keď spoločné znaky pretrvávali. Gilotínu, ktorá sa stala symbolom štátneho teroru koncom 18. storočia počas Veľkej francúzskej revolúcie, nahradila v 19. storočí bomba explodujúca v centre politickej elity. Na základe toho sa na konci 19. storočia už nepovažuje za teroristu ten, kto vykonával v mene štátu nespravodlivé masové exekúcie, ale ten, ktorý vykonáva násilie proti štátu ako jednotlivec. Tieto bombové atentáty namierené proti vládnym ministrom, členom parlamentu a sudcom mali zámerne vniešť strach medzi nich a vyvolať politické zmeny v štátnom aparáte.

Význam slov teror a terorizmus sa ale od 19. storočia zmenil. Existuje mnoho interpretácií týchto pojmov. Vybrali sme tie, ktoré sú pre žiakov, študentov zrozumiteľné.

- **Teror** – politika zastrašovania a potláčania protivníkov, uskutočňovaná cestou extrémne drsných násilníckych spôsobov.
- **Terorizovať** – terorom prenasledovať, brzdiť násilnými prostriedkami, alebo presadzovať nevyberavo svoju vôľu.
- **Terorista** – osoba vykonávajúca teror, individuálne alebo v rámci teroristickej skupiny.
- **Teroristická akcia** – násilný, nezákonný útok jednotlivca alebo teroristickej skupiny na náhodne, alebo zámerne vybraný cieľ, ktorého hlavným cieľom je manipulácia verejnosti zastrašovaním.
- **Terorizmus** – metódy vzbudzovania strachu prostredníctvom opakovaných násilných aktov, vykonávaných tajným alebo skrytým spôsobom – jednotlivcami, skupinami, či štátnymi orgánmi z prevažne politických dôvodov, pričom bezprostredné obete násilia nie sú spravidla pravým objektom teroru. Nepravými objektmi útoku sú ľudia a technické systémy, pravým objektom je verejnosť s jej inštitútmi a hlavným cieľom je ovplyvňovanie.
- **Teroristická organizácia** – neštátna alebo štátna skupina osôb určená na vykonávanie teroristickej činnosti. Neštátne skupiny majú spravidla slabšie materiálne zabezpečenie, preto sú jej členovia odhodlaní použiť veľmi radikálne spôsoby, spojené i so sebaobetovaním. Najznámejšie zahraničné teroristické organizácie súčasnosti sú: Al-Džamáa al – Islamiya (Islamská skupina, Egypt), Al-Kaida (celosvetová sieť, podpora islamistických fundamentalistických skupín, vodcom bol Usáma Bin Ládín, Afganistan), ETA (Baskická vlasť a sloboda, Španielsko), Hizballáh (Strana boha, Libanon), Real IRA (Severné Írsko), Skupina Abú Sajáffa (Filipíny) a ďalšie.

Túžba po moci je stará ako ľudstvo samo, a teda aj terorizmus nepochybne predstavuje jav sprevádzajúci ľudskú spoločnosť naprieč dejinami už od jej počiatkov. Samozrejme, že vtedy mali formy násilia primitívnejšiu podobu ako dnes, no aj tak mali znaky teroru. Konkrétne je v dejinách možné nájsť okrem iných i takéto príklady: drastické praktiky kmeňových náčelníkov či vodcov povstaní, násilie pri osídľovaní území, násilné šírenie náboženského vierovyznania, stredoveké križiacke výpravy, genocída podrobených národov, rabovanie dobytých území, demonštratívne popravovanie odporcov, politické vraždy a sprisahania, revolty – povstania a revolúcie, vojnové výpravy a podobne.

Typológia terorizmu

Autori sa v kategorizácii terorizmu veľmi rôznia.

Existuje viacero kritérií, na základe ktorých dochádza ku klasifikácii typov terorizmu. Najdominantnejší zo

všetkých je ideologický terorizmus, ktorý môže byť definovaný buď ako **nacionalistický** (bojuje za práva vlastného národa), ako **politický** (bojuje buď za „pravicu“, resp. „ľavicu“), alebo ako **náboženský** (bojuje za pravú vieru).

Podľa rozsahu teroristickej činnosti sa terorizmus člení na: **medzinárodný** (obsahuje internacionálne prvky – napr. útoky realizované na území iného štátu, podpora teroristickej skupiny iným štátom, útok na diplomatickú misiu OSN a pod.) a **vnútroštátny** (dotýka sa len vnútorných záujmov určitého štátu a jeho dôsledky nepresahujú štátnu hranicu – napr. strety dvoch politických strán alebo záujmových skupín).

V poslednom desaťročí minulého storočia vznikla takáto typológia terorizmu: **jednoduchý** (hrozba násilím s cieľom vzbudiť strach), **právny** (trestná činnosť, ktorá je trestaná zákonmi), **analytický** (za teroristickými aktmi sa hľadajú špecifické politické a sociálne faktory), **štátno-sponzorský** (teroristické skupiny používané na ohrozovanie záujmov západných krajín), **štátny** (schopnosť a moc vlády terorizovať ľud vlastnej krajiny a prinútiť ho tak vopred rezignovať na odpor). Väčšina teroristických akcií je pripravovaná veľmi starostlivo. **Terčom takýchto operácií môžu** byť napríklad významné osobnosti, ciele navonok symbolizujúce štátnu moc, prostriedky masovej dopravy, rôzne skupiny obyvateľstva alebo komunity osôb, objekty infraštruktúry štátu (strategické body štátu ako energetické, dopravné, priemyselné a iné objekty). Medzi **najčastejšie formy teroristických útokov** patria atentáty, únosy prostriedkov hromadnej dopravy, politicky motivované únosy osôb a branie rukojemníkov, bombové a samovražedné útoky.